

Broedvogels van de Raaphof, Dwarsdijkerbosjes, Overlangbroek en Oud Kolland in 2025

Thijs Glastra

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2025

Citeren als: Glastra T. 2025. Broedvogels van de Raaphof, Dwarsdijkerbosjes, Overlangbroek en Oud Kolland in 2025 . Sovon-rapport 2025/106. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kavelcode: 25UTP2-3

Foto's: Thijs Glastra (voorpagina en binnenwerk)

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Type informatie	Omschrijving/status	Datum
Versie	Concept	15-10-25
Inhoudelijke toets	Willem van Manen	16-10-25
Versie 1.0	Definitief	7-11-25
Vrijgave na definitieve versie	Jelle Postma	11-11-25

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 Beschrijving van het gebied	6
3 Werkwijze	9
3.1 Methode & veldwerk	9
3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens	10
3.3 Weers- en andere omstandigheden	10
3.4 Afwijkingen	11
4 Resultaten	12
4.1 SNL-beheertypen	13
4.2 Vergelijking met eerdere karteringen	14
4.3 Soortbesprekingen	19
5 Evaluatie	26
6 Literatuur	27
Bijlage 1 Soortkaarten inventarisatie 2025	28

Samenvatting

In 2025 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer in het kader van SNL (voormalige) essenhakhoutbossen gelegen nabij Wijk bij Duurstede en Odijk (Hakhout Utrecht; 148,3 ha) gekarteerd op broedvogels.

Er zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang aanvingen. Expliciete nachtbezoeken zijn niet gebracht, waardoor geen volledig beeld gegeven kan worden van nachtactieve soorten. Er is in totaal 56 uur en 5 minuten gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 22,7 minuten/ha.

In totaal werden in de het geïnventariseerde gebied 46 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 39 integraal zijn gekarteerd met gezamenlijk 632 vastgestelde territoria. De zeven zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren wel aanwezig als broedvogel maar zijn niet geteld.

Van de aangetroffen soorten staan er zes op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, waarvan twee gekwalificeerd als gevoelig (Spotvogel en Grauwe Vliegenvanger) en vier als kwetsbaar (Koekoek, Boomvalk, Wielewaal en Nachtegaal). De talrijkste soort was de Zwartkop met 241 territoria, gevolgd door de Tuinfluiter (60), Spotvogel (37), Heggenmus (34) en Appelvink (22).

De sporen van de voormalige hakhoutfunctie zie je nog veel terug in de bospercelen (22 april 2025).

1 Inleiding

In 2025 zijn in opdracht van Staatsbosbeheer voormalige hakhoutbossen gelegen nabij Wijk bij Duurstede en Odijk (Hakhout Utrecht; 148,3 ha) gekarteerd op broedvogels.

De inventarisatie vond plaats in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie.

Rutger Zeijpveld was contactpersoon bij Staatsbosbeheer. Thijs Glastra was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor en de uitvoering van het veldwerk.

Sovon-collega Lara Marx wordt bedankt voor haar bijdrage aan de totstandkoming van dit rapport. Willem van Manen van Sovon en Rutger Zeijpveld en Wanda Floor-Zwart van Staatsbosbeheer voorzagen het concept van commentaar.

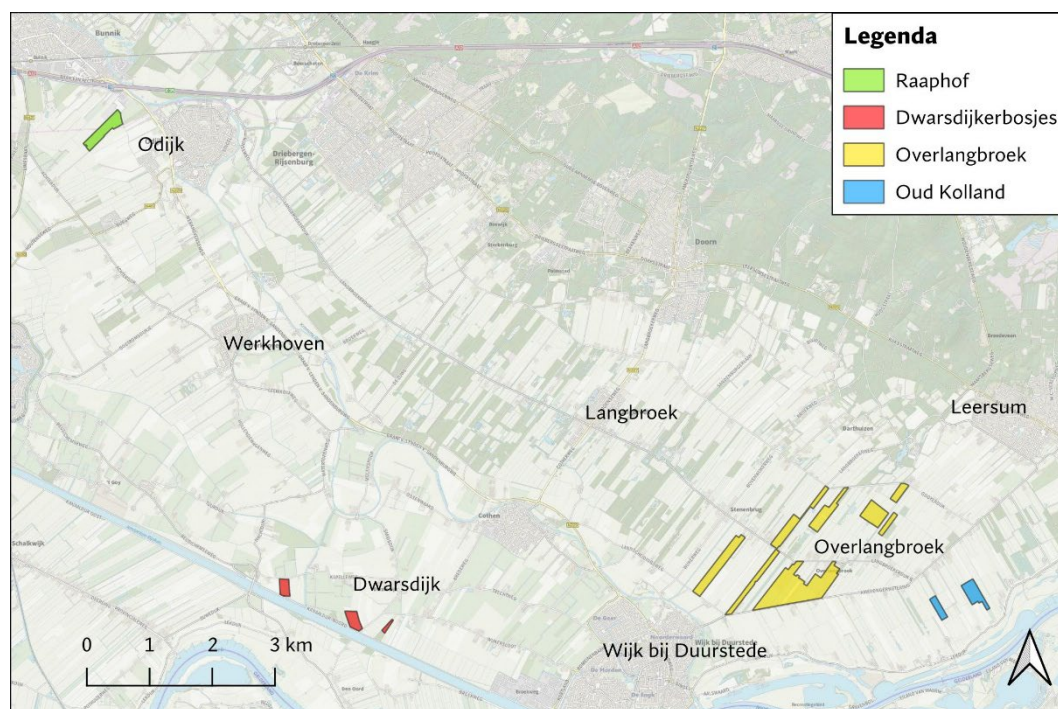
In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC).

In sommige delen van het onderzoeksgebied heeft vrij recent kap plaatsgevonden, resulterend in een jonge en open vegetatiestructuur waar soorten van ruigte en jong bos aanwezig waren. Voor in beeld gaat het overigens om wat snoeiwerkzaamheden van afgelopen winter (10 maart 2025).

2 Beschrijving van het gebied

De geïnventariseerde gebieden van Staatsbosbeheer (148,3 ha), onder de noemer ‘Hakhout Utrecht’, liggen alle tussen de Nederrijn en het Amsterdams Rijnkanaal aan de zuidkant en de A12 aan de noordkant, van Leersum tot aan Odijk. Het gaat hoofdzakelijk om (voormalige) essenhakhoutbosjes (N14.03) op voedselrijke rivierklei, gelegen in een relatief kleinschalig cultuurlandschap met voornamelijk weidebouw. Dit bostype is zeer zeldzaam in Europa en een deel van de onderzochte gebieden (Kolland en het grootste aaneengesloten deel van Overlangbroek) is aangewezen als Natura2000-gebied. De aanwijzing valt onder de Habitatrichtlijn, met als doelstelling uitbreiding van het oppervlakte en behoud van de kwaliteit van het habitatype Vochtige alluviale bossen (H91E0, type C; beekbegeleidende bossen). Echter, door de essentaksterfte staat het essenhakhout onder druk (Prov. Utrecht 2017). Een overzicht van de aanwezige beheertypen op basis van de Natuurbeheertypenkaart 2024 is weergegeven in tabel 1. Binnen de opdracht zijn er vier deelgebieden te onderscheiden (figuur 1), die hieronder los worden behandeld, van oost naar west.

Figuur 1. Overzicht van het gekarteerde gebied met toponiemen.

Tabel 1. Oppervlaktes in hectare per beheertype in het onderzoeksgebied op basis van de Natuurbeheertypenkaart 2024.

Beheertype		Opp (ha)
N14.03	Haagbeuken- en essenbos	139,7
N16.04	Vochtig bos met productie	5,4
N12.02	Kruiden- en faunarijk grasland	2,0
L01.07	Laan	1,0
N17.06	Vochtig en hellinghakhout	0,2
N04.02	Zoete plas	0,1
L01.02	Houtwal en houtsingel	<0,1

Oud Kolland

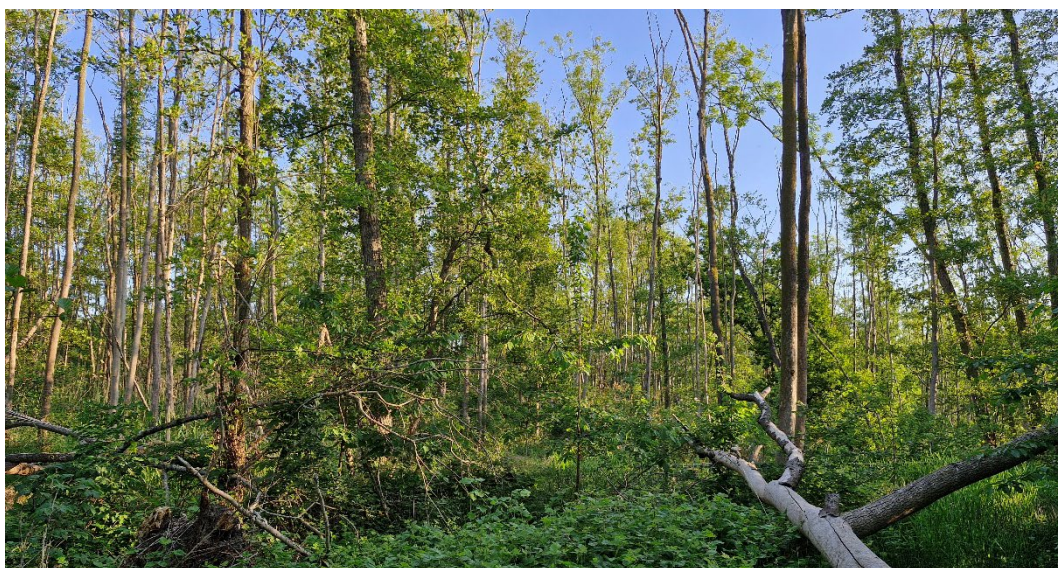
Oud Kolland ligt helemaal aan de oostkant van het telgebied, ten zuidoosten van Overlangbroek, dicht tegen de winterdijk van de Nederrijn aan. Het omvat twee geïsoleerde essenhakhoutbosjes, gelegen in een door overwegend weidebouw gedomineerd landschap. De percelen waren nauwelijks te betreden door de vochtige bodem, aangrenzende sloten en in sterke mate aanwezige bramen. Oud Kolland is daarom overwegend vanaf de randen geïnventariseerd.

Essenhakhoutbos met sterke ondergroei, omringd door een sloot en grasland (1 april 2025).

Overlangbroek

Overlangbroek omvat het grootste deel van het onderzoeksgebied en ligt, zoals de naam doet vermoeden, nabij Overlangbroek, aan beide zijden van de Langbroekerdijk. Het gebied bestaat vooral uit percelen met haagbeuken- en essenbos, waarvan de percelen grenzend aan de zuidkant van de Langbroekerdijk, ter hoogte van Overlangbroek, zijn aangewezen als H91E0C. Daarnaast zijn er kleinere oppervlakten aanwezig met vochtig bos met productie en kruiden- en faunarijk grasland. Ook hier was er veel ondergroei met vooral braam aanwezig, maar omdat in Overlangbroek diverse wandel- en beheerpaden beschikbaar waren, was doorkruising veelal mogelijk. In met name de periode 2015-2016 heeft er kap plaatsgevonden van enkele percelen (al dan niet samenhangend met de essentaksterfte), waardoor er variatie beschikbaar was van relatief jong en wat ouder bos.

Essenbos dat te lijden heeft gehad onder de essentaksterfte. Veel ondergroei van braam (20 mei 2025).

Vanwege een percelenruil om hydrologische omstandigheden in het Natura2000-gebied te bevorderen, bleken na de eerste ronde twee percelen niet meer in eigendom van Staatsbosbeheer. Deze delen zijn in de overige rondes niet meegenomen in de inventarisaties en worden dan ook niet behandeld in dit rapport. De percelen zijn in figuur 1 al buiten beschouwing gelaten.

Dwarsdijkerbosjes

De Dwarsdijkerbosjes liggen ten zuiden en westen van Dwarsdijk, tegen het Amsterdams Rijnkanaal aan. De essenhakhoutbosjes, afgewisseld met onder andere sleedoorn en wilgenstruweel, liggen in een agrarisch landschap met akker- en weidebouw en fruitgaarden. Het centraal gelegen perceel is in de periode 2014-2015 vrijwel geheel gekapt op enkele overstaande bomen na. Deze bomen staken in 2025 nog ruim boven de overige vegetatie uit, maar de opgekomen struiken en jonge bomen zorgden op sommige plekken voor een ondoordringbare vegetatie van enkele meters hoog. Een pad op de centrale as van het perceel was enigszins bruikbaar tijdens de inventarisatie, maar lijkt snel dicht te groeien. Verder is er vanwege de sterke ondergroei (zoals braam en berenklaauw) hoofdzakelijk vanaf de randen geïnventariseerd. Aangrenzend aan het meest oostelijke perceel wordt een groot zonnepark aangelegd, maar de werkzaamheden lagen stil tijdens de inventarisatie.

Raaphof

De Raaphof ligt helemaal in het noordwesten van het onderzoeksgebied, tegen de A12 aan nabij Odijk. Het grenst aan agrarisch gebied en een bedrijventerrein/eventementencomplex. De Raaphof omvat essenhakhout, afgewisseld met ander loof (onder andere eik en populier). Door de aanwezigheid van een beheerpad was doorkruising van het perceel mogelijk. Door de Raaphof loopt een hoogspanningsverbinding.

Boomvalk vliegt laag over bij de Raaphof (18 juni 2025).

3 Werkwijze

3.1 Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de Basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (van Manen 2024, Vergeer et al. 2023). Deze methode behelst het meermaals systematisch aflopen van het onderzoeksgebied in het voorjaar waarbij alle terreindelen worden bestreken en waarbij een selectie van relevante soorten in kaart wordt gebracht. Hierbij zijn de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de zeven meest algemene (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Koolmees, Pimpelmees en Vink).

De werkwijze was gericht op het registreren van territorium-indicerende waarnemingen zoals zang, balts en alarmroepen, waarbij veel aandacht uitging naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. In het geval van zeldzame soorten en soorten met grote, overlappende territoria wordt geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om de kans te verkleinen dat niet-broedvogels worden meegeteld en moeilijk te karteren soorten worden over- of onderteld. Bij roofvogels zijn nesten gezocht als de terreingesteldheid dit toeliet.

In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht in de periode maart-juni (zie tabel 2). De bezoeken startten doorgaans voor zonsopgang en liepen door tot vroeg in de middag. Er zijn geen nachtbezoeken gebracht, waardoor geen volledig beeld gegeven kan worden van nachttactieve soorten.

Er is in totaal 56 uur en 5 minuten gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 22,7 minuten/ha. Dat is hoog maar kan verklaard worden door de mate van versnippering van de geïnventariseerde plots, waarbij reistijd tussen plots is inbegrepen. De inventarisaties zijn hoofdzakelijk te voet uitgevoerd, afstanden tussen percelen zijn indien mogelijk met een fiets en waar nodig met de auto overbrugd.

Tabel 2. Bezoektijden aan het karteringsgebied in 2025.

Bezoek	Datum	Begintijd	Eindtijd	Bezoekduur
1	10-mrt	06:52	12:50	05:58
1	11-mrt	06:50	12:21	05:31
2	31-mrt	07:05	13:35	06:30
2	1-apr	06:57	10:07	03:10
3	22-apr	06:29	13:59	07:30
3	23-apr	06:21	08:51	02:30
4	20-mei	05:40	12:49	07:09
4	21-mei	05:39	10:58	05:19
5	17-jun	05:30	12:01	06:31
5	18-jun	05:23	11:20	05:57

3.2 Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een telefoon of tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken (van Manen 2024). Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database en zijn weergegeven op de verspreidingskaarten. De stippen op de verspreidingskaarten geven vastgestelde territoria weer, waarbij een stip komt te liggen op de locatie van de waarneming met de hoogste broedcode (slechts in enkele gevallen de nestlocatie) of de laatste meetellende waarneming binnen het geïnterpreteerde territorium.

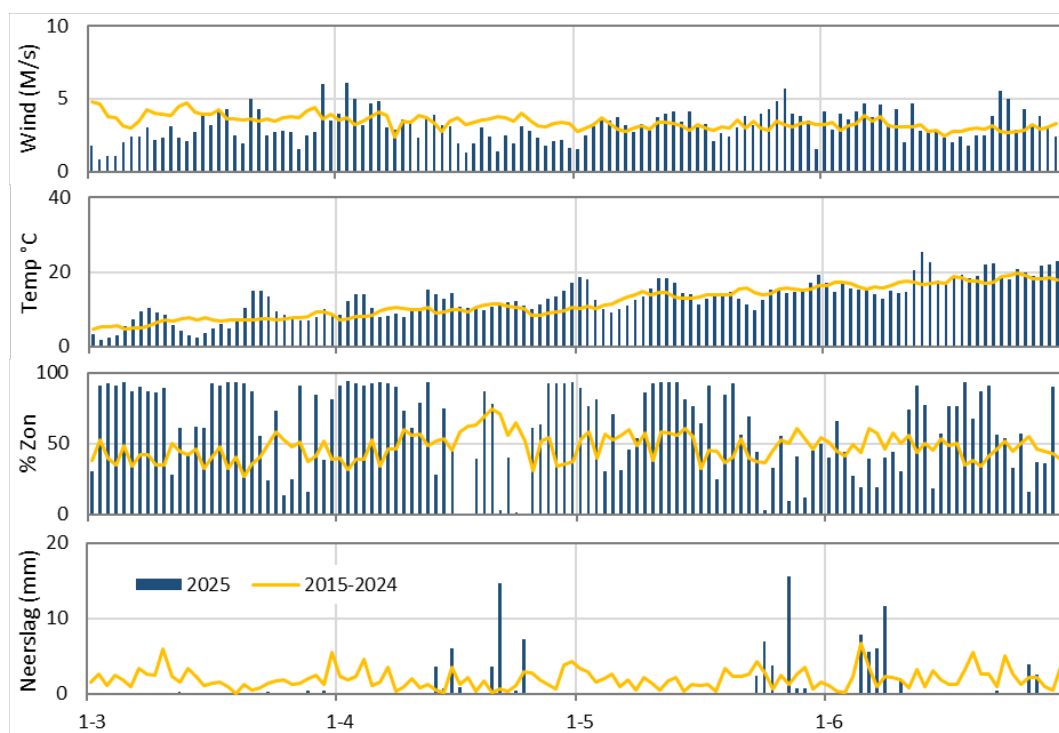
Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Staatsbosbeheer en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. Deze zijn niet opgeteld bij de totalen maar wel zichtbaar op de soortkaarten (zie bijlage 1).

3.3 Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de vogelactiviteit en daardoor mede bepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden (regen, windkracht >4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans en op deze dagen is niet gekarteerd. In tabel 2 staan enkele gemiddelde weersvariabelen samengevat.

Het broedseizoen van 2025 werd voorafgegaan door een vrij zachte winter met in De Bilt 29 dagen waarop de temperatuur beneden het vriespunt kwam en twee dagen waarop het de hele dag bleef vriezen. Op slechts enkele dagen viel er sneeuw die even bleef liggen en de winter zal als geheel geen problemen hebben opgeleverd voor vogelsoorten die gevoelig zijn voor vorst en sneeuw. De hoeveelheid neerslag was deze winter iets kleiner dan gemiddeld. Waterstanden in veel gebieden weken daardoor aanvankelijk niet af van normaal. Eind februari zette echter een droge periode, die op veel plekken voortduurde tot eind mei, waardoor het voorjaar van 2025 het op twee na droogste was sinds het begin van de metingen in 1906. Het voorjaar karakteriseerde zich als zacht, zeer droog en zeer zonnig. Begin juni viel er op veel plekken vrij veel regen, maar dit compenseerde niet voor het opgelopen neerslagtekort. De neerslag beperkte zich vrijwel tot de eerste tien dagen van juni, waarna juni de op één na warmste juni sinds 1901 werd en eindigde met een hittegolf (28 juni-2 juli).

Met de vele zonneschijn en weinig wind en neerslag, was het voorjaar van 2025 ideaal voor het inventariseren van broedvogels. Ondanks het vochtige karakter van het onderzoeksgebied waren meeste percelen en paden goed begaanbaar gedurende het telseizoen. De droge omstandigheden kunnen echter hun weerslag gehad hebben op de zangactiviteit en de geschiktheid van het habitat, waarvan melding gemaakt is in het rapport wanneer dat als mogelijke verklaring wordt gezien voor verrassende aantallen. In figuur 2 zijn enkele variabelen van het dichtstbijzijnde weerstation (De Bilt) in 2025 vergeleken met de voorgaande 10 jaar.

Figuur 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde windsnelheid, gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni 2025, en in de periode 2015-2024 (als referentie), op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt.

3.4 Afwijkingen

Door de sterke ondergroei (voornamelijk braam) en de natte bodem (ondanks de droogte) waren sommige percelen dermate ontoegankelijk dat een insteek onmogelijk was. Daardoor zijn diverse percelen vanaf de randen geïnventariseerd of hooguit beperkt ingestoken. In geen van de gevallen was het perceel breder dan 250m, waardoor ontoegankelijke plekken altijd binnen de 150m van de teller lagen. Het kan niet uitgesloten worden dat met name van de meer algemene soorten enkele territoria gemist zijn. Echter, in 2025 is vrijwel altijd met goede weersomstandigheden geïnventariseerd (weinig wind) waardoor de detectieafstand veelal optimaal was. Ook is er bij deze percelen extra de tijd genomen om de detectiekans van vogels in deze ontoegankelijke delen te optimaliseren. Daardoor mag aangenomen worden dat dit niet of nauwelijks tot afwijkingen heeft geleid.

Een typische foto van het weerbeeld tijdens meeste bezoeken; droog en zonnig (22 april 2025).

4 Resultaten

In totaal werden in de het geïnventariseerde gebied 46 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 39 integraal zijn gekarteerd met gezamenlijk 632 vastgestelde territoria (tabel 3). De zeven zeer algemene soorten Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Koolmees, Pimpelmees en Vink waren wel aanwezig als broedvogel maar zijn niet geteld.

Van de aangetroffen soorten staan er zes op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare soorten, waarvan twee gekwalificeerd als gevoelig en vier als kwetsbaar (zie tabel 3). De talrijkste soort was de Zwartkop met 241 territoria, gevolgd door de Tuinfluiter (60), Spotvogel (37), Heggenmus (34) en Appelvink (22).

Tijdens de kartering werden Haas, Vos, Ree en tweemaal een Boom- of Steenmarter waargenomen. Dassensporen waar veel aanwezig in het onderzoeksgebied, maar Dassen zelf werden niet waargenomen tijdens de bezoeken.

Tabel 3. Broedvogels (aantal per object en dichtheid per 10 ha) in het gekarteerde gebied in 2025. De Rode lijststatus (van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL (KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig).

Soort	Oud Kolland		Overlangbr.		Dwarsdijkerb.		Raaphof		Totaal		RL
	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	
Grauwe Gans	1	0,8	-	-	1	1,0	-	-	2	0,1	
Nijlgans	-	-	2	0,2	-	-	-	-	2	0,1	
Krakeend	-	-	-	-	1	1,0	1	0,8	2	0,1	
Wilde Eend	-	-	1	0,1	1	1,0	2	1,6	4	0,3	
Fazant	1	0,8	1	0,1	-	-	-	-	2	0,1	
Koekoek	-	-	1	0,1	1	1,0	-	-	2	0,1	KW
Holenduif	-	-	5	0,4	1	1,0	1	0,8	7	0,5	
Houtduif	2	1,5	11	1,0	6	5,7	-	-	19	1,3	
Havik	-	-	3	0,3	-	-	1	0,8	4	0,3	
Buizerd	1	0,8	5	0,4	-	-	2	1,6	8	0,5	
Grote Bonte Specht	2	1,5	10	0,9	1	1,0	1	0,8	14	0,9	
Groene Specht	-	-	1	0,1	1	1,0	-	-	2	0,1	
Boomvalk	-	-	-	-	-	-	1	0,8	1	0,1	KW
Wielewaal	-	-	2	0,2	-	-	-	-	2	0,1	KW
Gaai	2	1,5	9	0,8	3	2,9	2	1,6	16	1,1	
Zwarte Kraai	-	-	3	0,3	3	2,9	2	1,6	8	0,5	
Cetti's Zanger	1	0,8	-	-	-	-	-	-	1	0,1	
Staartmees	2	1,5	9	0,8	3	2,9	2	1,6	16	1,1	
Fitis	-	-	8	0,7	-	-	-	-	8	0,5	
Kleine Karekiet	-	-	-	-	1	1,0	1	0,8	2	0,1	
Bosrietzanger	2	1,5	6	0,5	1	1,0	-	-	9	0,6	
Spotvogel	11	8,4	24	2,1	2	1,9	-	-	37	2,5	GE
Sprinkhaanzanger	-	-	1	0,1	-	-	-	-	1	0,1	
Zwartkop	26	19,9	169	15,0	29	27,7	17	13,8	241	16,3	
Tuinfluiter	7	5,4	47	4,2	3	2,9	3	2,4	60	4,0	
Grasmus	1	0,8	19	1,7	-	-	-	-	20	1,3	
Boomkruiper	1	0,8	12	1,1	1	1,0	3	2,4	17	1,1	

Soort	Oud Kolland		Overlangbr.		Dwarsdijkerb.		Raaphof		Totaal		RL
	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	N	N/10ha	
Spreeuw	-	-	7	0,6	-	-	-	-	7	0,5	
Zanglijster	2	1,5	10	0,9	4	3,8	5	4,1	21	1,4	
Grauwe Vliegenvanger	-	-	9	0,8	-	-	-	-	9	0,6	GE
Nachtegaal	-	-	2	0,2	-	-	-	-	2	0,1	KW
Bonte Vliegenvanger	-	-	2	0,2	-	-	-	-	2	0,1	
Roodborsttapuit	-	-	1	0,1	-	-	-	-	1	0,1	
Heggenmus	5	3,8	18	1,6	7	6,7	4	3,2	34	2,3	
Boompieper	-	-	5	0,4	-	-	-	-	5	0,3	
Appelvink	-	-	19	1,7	1	1,0	2	1,6	22	1,5	
Goudvink	-	-	3	0,3	-	-	-	-	3	0,2	
Groenling	-	-	1	0,1	2	1,9	-	-	3	0,2	
Putter	1	0,8	13	1,2	-	-	2	1,6	16	1,1	

4.1 SNL-beheertypen

In figuur 3 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven en in tabel 4 staan de beheertypen met de kwalificerende vogelsoorten. In het algemeen zijn minder kwalificerende soorten aangetroffen naarmate de oppervlakte van het SNL-type kleiner was.

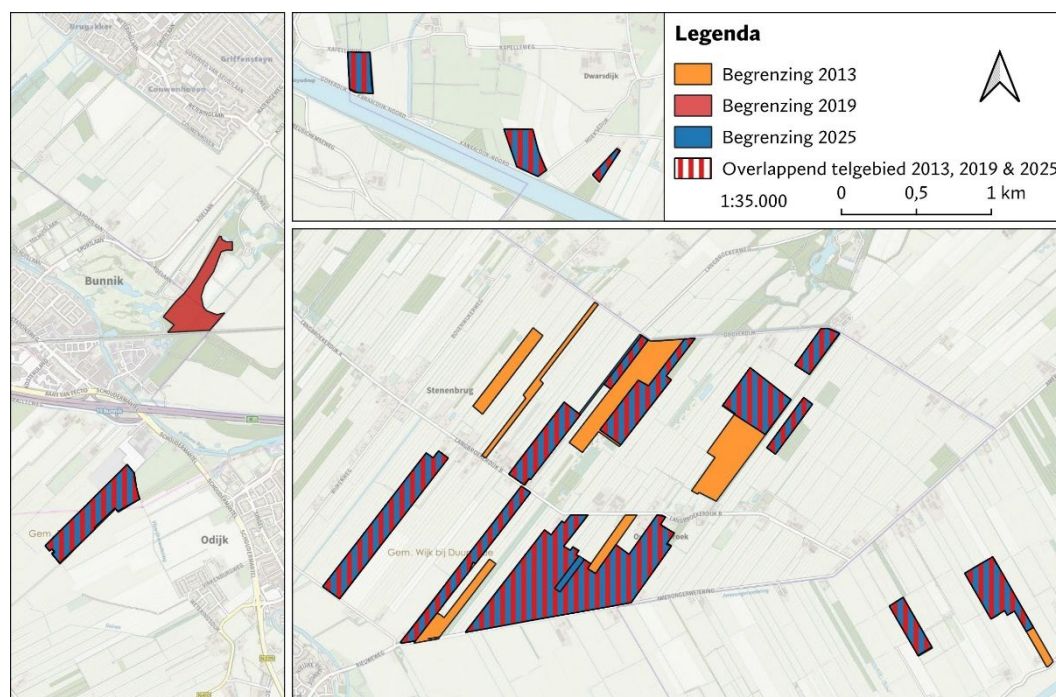
Figuur 3. SNL-beheertypen in het onderzoeksgebied (Natuurbeheertypenkaart 2024).

Tabel 4. In het gebied voorkomende SNL-types met kwalificerende vogelsoorten. -= geen kwalificerende soort voor dit type aangetroffen. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

Beheertype		Opp (ha)	Soort	Aantal
N12.02	Kruiden- en faunairijk grasland	2,0	-	
N14.03	Haagbeuken- en essenbos	139,7	Groene Specht	2
			Wielewaal	2
			Nachtegaal	2
			Appelvink	22
N16.04	Vochtig bos met productie	5,4	Boomkruiper	1
N17.06	Vochtig en hellingshakhout	0,2	Spotvogel	1

4.2 Vergelijking met eerdere karteringen

Voor het hoofdbestandsdeel van het in 2025 gekarteerde gebied (145 van de 148 hectare, zie figuur 4), bestaat vergelijkingsmateriaal in de vorm van de broedvogelkarteringen uit 2013 (van den Bergh & van Groen 2013) en 2019 (van Kleunen 2019). Deze karteringen worden vergeleken met de situatie in 2025 (tabel 5). Qua onderzoekintensiteit zijn de karteringen redelijk vergelijkbaar, met respectievelijk 20min/ha, 18min/ha en 23min/ha. Toch moet er rekening worden gehouden met eventuele methodologische verschillen en verschillen tussen waarnemers. Zo valt op dat meerdere soorten zeer hoge aantallen laten zien in 2013, veelal sterk afwijkend van de aantallen in 2019 en 2025. Daar waar vergelijkingsmateriaal is van voor 2013 (de Raaphof: 2010), zijn de aantallen voor deze soorten meestal ook beduidend lager. Dat doet vermoeden dat in 2013 de aantallen van enkele soorten overschat zijn. In het rapport uit 2013 (van den Bergh & van Groen) wordt door de tellers zelf al opgemerkt dat de aantallen in de Raaphof in dat jaar systematisch hoger lijken in vergelijking met 2010. Tegelijkertijd kunnen veranderingen in de landelijke broedvogelbevolking en de staat van het bos meespelen in de gevonden verschillen. De aantallen uit 2013 zijn weergegeven in de vergelijkingstabellen maar terughoudendheid bij het trekken van conclusies lijkt passend.

Figuur 4. Weergave van het oppervlak wat in 2013, 2019 en 2025 is geteld, met het gearceerde overlappende deel wat in beide jaren is gekarteerd (145 ha).

Het valt op dat in 2025 minder soorten (46) zijn waargenomen ten opzichte van 2013 (51) en 2019 (52). Dat lijkt het gevolg van de afwezigheid van enkele nachtactieve en schaarsere soorten. Het aantal territoria voor de integraal gekarteerde soorten in alle jaren (dus zonder Houtduif, Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Winterkoning, Merel, Roodborst, Heggenmus en Vink) nam ook licht af in 2025 (579) ten opzichte van 2013 (616) en 2019 (614). De veranderingen van de broedvogelbevolking over de jaren wordt per object besproken.

Tabel 5. Veranderingen van de broedvogelbevolking van het overlappende deel van Hakhout Utrecht (145 ha, figuur 5) in 2013, 2019 en 2025. ng = Soort is niet geteld in dat jaar. Lichtrood gearceerd = opvallend hoog aantal.

Soort	2013	2019	2025	Soort	2013	2019	2025
Grauwe Gans	1	0	2	Kleine Karekiet	3	4	2
Nijlgans	1	0	2	Bosrietzanger	15	2	9
Krakeend	1	2	2	Spotvogel	3	21	37
Wilde Eend	8	5	4	Sprinkhaanzanger	0	3	1
Kuifeend	2	0	0	Zwartkop	98	207	241
Fazant	2	4	2	Tuinfluit	77	81	60
Koekoek	2	6	2	Braamsluiper	0	2	0
Holenduif	4	4	7	Grasmus	35	41	20
Houtduif	163	ng	19	Winterkoning	218	ng	ng
Meerkoet	1	2	0	Boomklever	4	3	0
Wespendief	1	0	0	Boomkruiper	30	24	17
Havik	0	0	4	Spreeuw	1	27	7
Buizerd	9	7	8	Zanglijster	95	37	21
Ransuil	2	0	0	Grote lijster	1	0	0
Bosuil	2	1	0	Merel	199	ng	ng
Kleine Bonte Specht	0	1	0	Grauwe Vliegenv.	1	11	9
Grote Bonte Specht	20	18	14	Roodborst	81	ng	ng
Groene Specht	2	3	2	Blauwborst	1	0	0
Boomvalk	1	0	1	Nachtegaal	3	1	2
Wielewaal	1	1	2	Bonte Vliegenvanger	0	3	2
Gaai	8	13	16	Gekraagde Roodst.	3	1	0
Ekster	3	1	0	Roodborsttapuit	0	1	1
Zwarte Kraai	9	16	8	Heggenmus	174	ng	34
Glanskop	0	2	0	Witte Kwikstaart	0	1	0
Matkop	5	1	0	Boompieper	8	8	5
Pimpelmees	75	ng	ng	Vink	159	ng	ng
Koolmees	140	ng	ng	Appelvink	0	3	22
Cetti's Zanger	0	0	1	Goudvink	0	3	3
Staartmees	2	9	16	Groenling	28	3	3
Fitis	95	19	8	Kneu	9	1	0
Tjiftjaf	174	ng	ng	Putter	19	11	16

Oud Kolland

De Fazant en Cetti's Zanger zijn nieuwkomers in Oud Kolland. Staartmees, Bosrietzanger, Spotvogel en Zwartkop kende het hoogste aantal sinds 2013. Houtduif, Fitis, Grasmus, Zanglijster en Heggenmus kende juist het laagste aantal sinds 2013. Matkop, Boompieper, Groenling en Kneu waren in 2013 nog aanwezig, maar zijn sinds dat teljaar niet meer vastgesteld.

Tabel 6. Veranderingen van de broedvogelbevolking van Oud Kolland (13 ha) in 2013, 2019 en 2025. ng = Soort is niet geteld in dat jaar.

Soort	2013	2019	2025	Soort	2013	2019	2025
Grauwe Gans	1	0	1	Spotvogel	1	7	11
Wilde eend	0	1	0	Zwartkop	14	24	26
Fazant	0	0	1	Tuinfluit	8	3	7
Houtduif	24	ng	2	Braamsluiper	0	2	0
Buizerd	1	0	1	Grasmus	9	2	1
Ransuil	1	0	0	Winterkoning	30	ng	ng
Grote bonte specht	2	1	2	Boomkruiper	2	0	1
Gaai	2	2	2	Zanglijster	14	3	2
Zwarte kraai	2	3	0	Merel	26	ng	ng
Matkop	1	0	0	Roodborst	14	ng	ng
Pimpelmees	8	ng	ng	Heggenmus	24	ng	5
Koolmees	16	ng	ng	Boompieper	1	0	0
Cetti's Zanger	0	0	1	Vink	21	ng	ng
Staartmees	0	1	2	Groenling	4	0	0
Fitis	21	2	0	Kneu	3	0	0
Tjiftjaf	24	ng	ng	Putter	1	0	1
Bosrietzanger	1	0	2				

Overlangbroek

Overlangbroek vormt de grootste oppervlakte van het overlappende onderzoeksgebied. De Nijlgans en Havik waren de enige nieuwkomers in dit object, respectievelijk met twee en drie territoria. De Wielewaal, Gaai, Staartmees, Spotvogel, Zwartkop, Appelvink en Goudvink kenden het hoogste aantal sinds 2013. Houtduif, Fitis, Zanglijster, Heggenmus en Groenling laten juist een sterke afname zien ten opzichte van 2013, soms wel met 90%. Zoals eerder benoemd is het lastig te zeggen of deze veranderingen het gevolg zijn van de landelijke ontwikkelingen, de staat van het bos (successie en de gevolgen van de essentaksterfte) of de methodologische- en/of waarnemersverschillen. Schaarse soorten die voor het eerst afwezig waren zijn Ekster, Boomklever en Gekraagde Roodstaart.

Tabel 7. Veranderingen van de broedvogelbevolking van Overlangbroek (112 ha) in 2013, 2019 en 2025. ng = Soort is niet geteld in dat jaar.

Soort	2013	2019	2025	Soort	2013	2019	2025
Nijlgans	0	0	2	Sprinkhaanzanger	0	1	1
Wilde eend	2	4	1	Zwartkop	70	138	169
Fazant	1	4	1	Tuinfluit	58	57	47
Koekoek	2	5	1	Grasmus	20	26	19
Holenduif	4	3	5	Winterkoning	155	ng	ng
Houtduif	109	ng	11	Boomklever	4	3	0
Meerkoet	0	1	0	Boomkruiper	22	20	12
Wespendief	1	0	0	Spreeuw	1	27	7
Havik	0	0	3	Zanglijster	63	24	10
Buizerd	6	5	5	Merel	132	ng	ng

Soort	2013	2019	2025
Bosuil	1	1	0
Kleine Bonte Specht	0	1	0
Grote bonte specht	15	15	10
Groene Specht	0	1	1
Wielewaal	1	1	2
Gaai	4	8	9
Ekster	3	1	0
Zwarte kraai	6	9	3
Glanskop	0	2	0
Matkop	4	1	0
Pimpelmees	55	ng	ng
Koolmees	101	ng	ng
Staartmees	1	7	9
Fitis	58	14	8
Tjiftjaf	119	ng	ng
Bosrietzanger	12	1	6
Spotvogel	1	9	24

Soort	2013	2019	2025
Grauwe Vliegenvanger	1	9	9
Roodborst	57	ng	ng
Blauwborst	1	0	0
Nachtegaal	3	1	2
Bonte Vliegenvanger	0	3	2
Gekraagde roodstaart	3	1	0
Roodborsttapuit	0	1	1
Heggenmus	118	ng	18
Witte Kwikstaart	0	1	0
Boompieper	7	8	5
Vink	111	ng	ng
Appelvink	0	3	19
Goudvink	0	1	3
Groenling	15	1	1
Kneu	4	1	0
Putter	13	10	13

Dwarsdijkerbosjes

De Grauwe Gans en de Appelvink vormden de enige nieuwkomers in dit object in vergelijking met 2013 en 2019. Enkele soorten namen licht toe zoals Gaai en Zwarte Kraai. Ook de Zwartkop liet een verdere toename zien ten opzichte van 2019. Spotvogel, Tuinfluiter, Grasmus en Putter, soorten van ruigte, struweel en jong bos, namen juist sterk af sinds 2019, vermoedelijk door verdere successie van met name het centraal gelegen bosje. De achteruitgang van Houtduif, Fitis en Heggenmus speelt mogelijk al langer gezien de sterke afname sinds 2013. Buizerd en Meerkoet waren voor het eerst afwezig sinds 2013.

Tabel 8. Veranderingen van de broedvogelbevolking van de Dwarsdijkerbosjes (11 ha) in 2013, 2019 en 2025. ng = Soort is niet geteld in dat jaar.

Soort	2013	2019	2025
Grauwe Gans	0	0	1
Krakeend	1	1	1
Wilde eend	5	0	1
Kuifeend	2	0	0
Fazant	1	0	0
Koekoek	0	1	1
Holenduif	0	1	1
Houtduif	19	ng	6
Meerkoet	1	1	0
Buizerd	1	1	0
Ransuil	1	0	0
Bosuil	1	0	0
Grote bonte specht	2	1	1
Groene Specht	2	1	1

Soort	2013	2019	2025
Tjiftjaf	18	ng	ng
Kleine Karekiet	3	4	1
Bosrietzanger	2	1	1
Spotvogel	1	5	2
Sprinkhaanzanger	0	2	0
Zwartkop	7	23	29
Tuinfluiter	6	16	3
Grasmus	4	9	0
Winterkoning	18	ng	ng
Boomkruiper	3	0	1
Zanglijster	8	8	4
Merel	19	ng	ng
Grauwe Vliegenvanger	0	1	0
Roodborst	4	ng	ng

Soort	2013	2019	2025	Soort	2013	2019	2025
Boomvalk	1	0	0	Heggenmus	17	ng	7
Gaai	1	1	3	Vink	14	ng	ng
Zwarte kraai	0	2	3	Appelvink	0	0	1
Pimpelmees	5	ng	ng	Groenling	5	2	2
Koolmees	11	ng	ng	Kneu	1	0	0
Staartmees	1	0	3	Putter	4	0	0
Fitis	8	2	0				

De Raaphof

Voor de Raaphof is er additionele data beschikbaar uit 2010 (Venema 2010). De onderzoekintensiteit is niet bekend maar voor het tijdsbeeld is dit jaar opgenomen in tabel 9.

Noemenswaardig zijn de Havik en de Boomvalk die in 2025 beide voor het eerst werden vastgesteld. Ondanks het kleine oppervlakte blijkt de Raaphof tevens geschikt voor een tweede territorium van de Buizerd. Daarmee waren de roofvogels goed vertegenwoordigd in 2025. Een zingende Kleine Karekiet vormde een bijzondere waarneming omdat het habitat niet direct geschikt lijkt voor de soort en was dan ook een nieuwe soort voor het object. De Appelvink is met een opmars bezig en laat voor het eerst twee territoria zien in de Raaphof. Ook de Zwartkop is sterk toegenomen sinds 2010 maar lijkt zich te stabiliseren ten opzichte van 2019. Verder valt op dat de Houtduif, Fitis, Zanglijster en Heggenmus juist sterk zijn afgenomen ten opzichte van 2010/2013. Ook schaarsere soorten zoals Groene Specht, Grasmus, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger en Goudvink waren afwezig in 2025. Alleen in 2010 is een nachtbezoek gebracht, waardoor een vergelijking voor nachtactieve soorten zoals Ransuil en Bosuil geen representatief beeld oplevert.

Tabel 9. Veranderingen van de broedvogelbevolking van de Raaphof (12 ha) in 2010, 2013, 2019 en 2025. ng = Soort is niet geteld in dat jaar.

Soort	2010	2013	2019	2025	Soort	2010	2013	2019	2025
Nijlgans	1	1	0	0	Kleine Karekiet	0	0	0	1
Krakeend	0	0	1	1	Zwartkop	8	7	22	17
Wilde eend	0	1	0	2	Tuinfluiter	7	5	5	3
Holenduif	1	0	0	1	Grasmus	0	2	4	0
Houtduif	3	11	ng	0	Winterkoning	14	15	ng	ng
Havik	0	0	0	1	Boomkruiper	1	3	4	3
Buizerd	1	1	1	2	Zanglijster	8	10	2	5
Ransuil	1	0	0	0	Grote lijster	1	1	0	0
Bosuil	1	0	0	0	Merel	8	22	ng	ng
Grote bonte specht	1	1	1	1	Grauwe Vliegenvanger	0	0	1	0
Groene Specht	1	0	1	0	Roodborst	9	6	ng	ng
Boomvalk	0	0	0	1	Heggenmus	2	15	ng	4
Gaai	2	1	2	2	Witte Kwikstaart	1	0	0	0
Ekster	1	0	0	0	Vink	7	13	ng	ng
Zwarte kraai	1	1	2	2	Appelvink	0	0	0	2

Soort	2010	2013	2019	2025
Pimpelmees	3	7	ng	ng
Koolmees	11	12	ng	ng
Staartmees	2	0	1	2
Fitis	0	8	1	0
Tijftjaf	9	13	ng	ng

Soort	2010	2013	2019	2025
Goudvink	0	0	2	0
Groenling	0	4	0	0
Kneu	0	1	0	0
Putter	1	1	1	2

4.3 Soortbesprekingen

Koekoek, n=2

In het onderzoeksgebied liet de soort met name in Overlangbroek een afname zien ten opzichte van 2019, van vijf territoria naar één territorium. Kap van percelen in 2015 en 2016 in dit object heeft mogelijk geleid tot een geschikte afwisseling van jong bos met struweel, grenzend aan ouder bos, in het teljaar 2019. Successie van het jonge bos (dichtgroei van de open delen) zou kunnen resulteren in een lagere beschikbaarheid van geschikte waardvogels, wat het lagere aantal in 2025 zou kunnen verklaren. Daarnaast is de Koekoek een notoir lastig te inventariseren soort doordat de soort zich lijnvormig voortbeweegt door het landschap. Een dubbeltelling is snel begaan, waardoor de soort gevoelig is voor waarnemersverschillen. Echter, door het beperkte aantal waarnemingen was er in 2025 geen sprake van twijfel over dubbelwaarnemingen. In Overlangbroek bleef het aantal waarnemingen van de soort steken op één, goed voor één territorium. In de Dwarsdijkerbosjes betrof het een waarneming van een zingende vogel in de derde en vijfde ronde, samen ook goed voor één territorium.

Houtduif, n=19

De Houtduif lijkt met negentien territoria sterk afgenomen ten opzichte van 2013. In Overlangbroek zou het gaan om een afname van zo'n 90%. De soort kent regionaal sterke verliezen, mede door een verhoogd predatierisico van Havik, maar een dergelijke afname in twaalf jaar is opmerkelijk en niet in lijn met het landelijke beeld (min of meer stabiel). Mogelijk dat de aantallen in 2013 sterk zijn overschat. Het ontbreken van een aantal in 2019 kan dit vermoeden ontkrachten noch bevestigen. Dat de soort is afgenomen in het onderzoeksgebied lijkt reëel. Kap van percelen of aanpassingen in het beheer (al dan niet door de essentaksterfte) kunnen hier ook een rol in gespeeld hebben.

Holenduif, n=7

Het hoogste aantal territoria sinds 2013 wat in lijn ligt met de toename van de soort op landelijke schaal. Mogelijk speelt het ouder worden van het bos in bepaalde delen van het onderzoeksgebied, resulterend in een hogere beschikbaarheid van broedholtes, ook een rol in de toename van de soort.

Havik, n=4

De Havik was zowel in Overlangbroek als de Raaphof een nieuwe soort (binnen het overlappende telgebied sinds 2013) en laat daarmee een toename zien in het onderzoeksgebied. De soort kent landelijk gezien een sterke afname op de zandgronden, maar nam tot voor kort toe in de rivier-, veenweide- en zeekleigebieden. Die toename lijkt echter over zijn hoogtepunt, waardoor de toename in het onderzoeksgebied enigszins

onverwacht is. In 2013 zat het enige territorium net buiten de plotgrenzen van 2025 en in 2019 is de soort helemaal niet vastgesteld. Wanneer er in het vroege voorjaar beperkt tijd is gestoken in het zoeken van nesten, kan de soort makkelijk over het hoofd gezien worden. In 2025 werd van drie territoria het nest gevonden, bij de Raaphof werd alleen de eerste twee rondes een vocale, adulte vrouw gezien en gehoord. Ondanks intensief zoeken werd er geen nest aangetroffen. Op twee nesten in Overlangbroek zijn in de laatste ronde tweemaal drie bijna vliegvlugge jongen waargenomen. Eén van deze nesten was sinds de eerste ronde bekend en ondanks herhaaldelijk checken werd er tot de laatste ronde (drie jongen) geen eerdere activiteit waargenomen, wat de noodzaak van vroegtijdig nesten opsporen onderschrijft.

Drie bijna vliegvlugge jonge Haviken op het nest in Overlangbroek (18 juni 2025).

Sperwer, n=0

Net als in de voorgaande teljaren was de Sperwer afwezig. Er werd een enkel individu waargenomen in 2025, maar het kwam niet tot een broedverdachte waarneming. Sommige percelen waren dermate ontoegankelijk dat een Sperwernest snel over het hoofd is gezien.

Buizerd, n=8

De Buizerd liet een wisselend beeld zien. In de Dwarsdijkerbosjes was de soort voor het eerst afwezig, terwijl bij de Raaphof voor het eerst twee territoria (in plaats van één) werden vastgesteld. Daar werd van beide territoria het nest gevonden. Op het nest aan de zuidwestkant werd in de laatste ronde tenminste één bijna vliegvlug jong waargenomen. Bij het nest aan de noordoostkant werd tot en met de vierde ronde gealarmeerd, maar is niet met zekerheid vastgesteld of er jongen zijn uitgevlogen. In Overlangbroek was het aantal stabiel met vijf territoria. Er werden daar drie nesten gevonden, bij één nest is ten minste één bijna vliegvlug jong aangetroffen. Bij de andere twee nesten was wel activiteit tot en met de vierde ronde maar zijn er geen jongen waargenomen. Het laatste territorium bevond zich in Oud Kolland, ook daar werd een actief nest aangetroffen maar ook hier zonder duidelijke afloop.

Bijna vliegvlug jong in een brede oksel van een populier aan de rand van de Raaphof (18 juni 2025).

Groene Specht, n=2

De Groene Specht is een kwalificerende soort voor Haagbeuken- en Essenbos (N14.03). Binnen dit beheertype werd één territorium aangetroffen, in het gehele onderzoeksgebied ging het om twee territoria. Ook in voorgaande jaren kwam de soort hooguit met enkele territoria voor.

Boomvalk, n=1

De Boomvalk wordt gekwalificeerd als kwetsbaar. De soort verscheen in de Raaphof als nieuwe broedvogel. In de derde ronde werd een individu waargenomen nabij een hoogspanningsmast en in de vijfde ronde volgde een waarneming van een baltsende/alerte vogel. In Overlangbroek werd in de vierde ronde een paartje Boomvalk gezien, maar door het uitblijven van een vervolgwaarneming kwam het niet tot een territorium. In de Dwarsdijkerbosjes bevond zich in 2013 nog een territorium, maar daar is de soort sindsdien afwezig.

Boomvalk nabij een hoogspanningsmast in de Raaphof (23 april 2025).

Wielewaal, n=2

De Wielewaal staat te boek als kwetsbaar op de Rode Lijst. Beide territoria betroffen zingende mannen en bevonden zich in Overlangbroek, daar waar hoge loofbomen (populier) beschikbaar waren. Beide vogels leken niet heel plaatstrouw wat kan duiden op niet-gepaarde mannen.

Cetti's Zanger, n=1

In lijn met de landelijke ontwikkelingen, waarbij de Cetti's Zanger een sterke toename laat zien, is de soort voor het eerst vastgesteld in het onderzoeksgebied. In Oud Kolland werd in een door weiland omringd perceel in alle rondes een vogel waargenomen. In de eerste en laatste ronde aan de noordzijde van het perceel, in de overige rondes juist aan de zuidkant. De afstand was echter kleiner dan 300 meter (= fusieafstand) waardoor het één territorium is geworden.

Staartmees, n=16

De Staartmees liet het hoogste aantal zien sinds de eerste telling in 2013. De sterke ondergroei in de (voormalige) hakhoutpercelen, samen met de aanwezigheid van percelen met relatief jong bos, maken het gebied vermoedelijk zeer geschikt voor de soort. Alleen in de Raaphof (overwegend ouder bos met minder ondergroei) was de soort min of meer stabiel. Er werd één nest aangetroffen, meerdere vogels die bezig waren met nestbouw en uiteindelijk vijf paren met pas uitgevlogen jongen.

Staartmees verzamelt nestmateriaal in de Dwarsdijkerbosjes (11 maart 2025).

Fitis, n=8

Waar de Fitis voorheen werd beschouwd als één van de meest algemene soorten, waardoor hij veelal niet werd meegenomen in broedvogelkarteringen, lijkt de soort sterk af te nemen. Dat is zowel landelijk het geval als in het onderzoeksgebied. Hoewel in 2013 het aantal (95) mogelijk overschat is, lijkt een sterke afname de realiteit, mede op basis van het aantal uit 2019 (19). Successie van de jonge bospercelen kan daarin een rol spelen, omdat de soort razendsnel reageert op successie en in korte tijd kan worden weggevaagd.

Spotvogel, n=37

De Spotvogel staat op de Rode Lijst als een gevoelige soort maar is landelijk met een voorzichtig herstel bezig. Het recordaantal van 37 territoria sinds de telling in 2013 past dan ook in het landelijke beeld. Met name daar waar jong bos beschikbaar was (Overlangbroek en Oud Kolland) werden hoge dichtheden behaald.

Sprinkhaanzanger, n=1

Een zingende vogel in de derde ronde in Overlangbroek was voldoende voor een territorium. De vogel hield zich op in een smalle open strook (voormalig) hakhoutbos, met sterke ondergroei van onder andere braam en brandnetel. Ten opzichte van 2019 (drie territoria) is het onderzoeksgebied vermoedelijk minder geschikt geworden voor de soort door successie.

Zwartkop, n=241

Met 241 territoria met stip de meest talrijke soort van het onderzoeksgebied. De soort is sterk toegenomen sinds 2013 (95 territoria), wat in lijn ligt met de landelijke ontwikkeling. De sterke variatie aan loofhoutsoorten met een wisselende structuur maakt het onderzoeksgebied een geschikt habitat voor de soort.

Grasmus, n=20

De Grasmus werd vrijwel alleen aangetroffen in Overlangbroek (19 territoria), het laatste territorium zat in Oud Kolland. De soort kan gelinkt worden aan de jonge en open delen van het gebied, met een afwisselende vegetatiestructuur waarbij de struiklaag goed ontwikkeld is. Ook aan de randen van percelen zaten diverse territoria van Grasmus. In alle objecten nam de soort af, hoewel in Overlangbroek de aantallen vergelijkbaar zijn met 2013. Met name in de Dwarsdijkerbosjes was de soort de grote afwezige, tegenover negen territoria in 2019. Successie (dichtgroei) van het centrale deel kan vermoedelijk een deel van de afname verklaren.

Boomkruiper, n=17

Over het gehele onderzoeksgebied lijkt de soort wat afgenomen, wat samen kan hangen met de kap die er sinds 2013 heeft plaatsgevonden (met name Overlangbroek), waardoor de beschikbaarheid van forse bomen is afgenomen. In de Raaphof waar relatief veel forse bomen met een ruwe stam beschikbaar zijn, lijkt de soort stabiel sinds 2013.

Zanglijster, n=21

In vrijwel alle objecten nam de Zanglijster af. Ondanks dat er in 2013 mogelijk is overschat, lijkt een afname van de soort evident, mede door de beschikbare gegevens uit 2019. Dat is opmerkelijk, omdat de soort landelijk juist is toegenomen. Ook het habitat met gevarieerd loof (soort en leeftijd) lijkt geschikt voor de Zanglijster. De soort is gevoelig voor strenge winters maar de winter van 2024-2025 was dermate zacht dat dit vermoedelijk ook geen effect heeft gehad op de aantallen. Mogelijk dat het zeer droge weer van dit voorjaar heeft geleid tot een afgenomen zangactiviteit (geluid draagt verder in vochtige lucht) resulterend in een lager aantal gevonden territoria.

Grauwe Vliegenvanger, n=9

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig te boek op de Rode Lijst. De soort lijkt min of meer stabiel in het onderzoeksgebied ten opzichte van 2019 (elf territoria) en toegenomen

ten opzichte van 2013 (één territorium). Alle territoria werden in 2025 gevonden in Overlangbroek.

Nachtegaal, n=2

De Nachtegaal staat te boek als kwetsbaar op de Rode Lijst. In 2025 bevonden beide territoria zich in Overlangbroek, net als in de voorgaande jaren.

Bonte Vliegenvanger, n=2

Een schaarse broedvogel in het onderzoeksgebied met slechts twee territoria. Alleen in 2019 waren het er meer, toen ging het om drie territoria. Beide territoria in 2025 lagen in hetzelfde bosperceel in Overlangbroek. De vogels zaten beide op een plek met de beschikbaarheid van dood staand hout en een iets opener karakter van het bladerdak. Beide vogels zijn alleen in de derde ronde zingend waargenomen.

Roodborsttapuit, n=1

Een soort die veel buiten de plotgrenzen aanwezig was als broedvogel, maar slechts één territorium viel binnen het onderzoeksgebied. Het betrof een recent gekapt oppervlak (2021-2022) in Overlangbroek, met sleedoorn, meidoorn, braamstruweel en jonge opslag. In de vierde ronde werden hier ook juveniele Roodborsttapuiten waargenomen.

Broedbiotoop van onder andere Roodborsttapuit, Grasmus en Heggenmus (20 mei 2025).

Heggenmus, n=34

De Heggenmus lijkt met 34 territoria sterk afgenomen ten opzichte van 2013. In Overlangbroek zou het gaan om een afname van ruim 80%. De soort neemt landelijk licht af, maar verklaart niet de afname die zichtbaar is in het onderzoeksgebied. Mogelijk dat de aantallen in 2013 sterk zijn overschat. Het ontbreken van een aantal in 2019 kan dit vermoeden ontkrachten noch bevestigen. De Heggenmus prefereert in bosgebieden vooral de randen of dichte jonge opslag, die beide voldoende voorhanden zijn in het onderzoeksgebied.

Boompieper, n=5

Alle territoria bevonden zich in Overlangbroek, net als in 2019 (toen acht territoria). De Boompieper werd hoofdzakelijk aangetroffen daar waar het bos een wat opener karakter had of waar recente kap had plaatsgevonden. In één geval werd een oudervogel met voer in de snavel gezien, in een andere geval ging het om uitgevlogen jongen, in een derde geval om alarm, duidend op een nest met jongen. De overige twee territoria zijn gebaseerd op zingende vogels.

Juveniele Boompieper in Overlangbroek (17 juni 2025).

Appelvink, n=22

In Overlangbroek nam de soort sterk toe van drie (2019) naar negentien territoria. In de Raaphof en de Dwarsdijkerbosjes verscheen de soort als broedvogel. Alleen in Oud Kolland ontbreekt de soort nog als broedvogel. De Appelvink zit landelijk sterk in de lift en voelt zich thuis in het gevarieerde bos van het onderzoeksgebied.

Goudvink, n=3

Een schaarse broedvogel waarvan net als in 2019 drie territoria werden vastgesteld. De sterke ondergroei met onder andere braam vormt een geschikt broedhabitat voor de soort.

Groenling, n=3

De aantallen en de verdeling van territoria over het onderzoeksgebied zijn identiek aan 2019, maar fors lager ten opzichte van 2013. Mogelijk dat de aantallen in 2013 overschat zijn, maar ook de ziekte Het Geel leidt sinds 2015 landelijk tot een afname van de soort.

5 Evaluatie

De percelen van Hakhout Utrecht hadden lang een hakhoutfunctie waarbij het bos periodiek werd verjongd. Dit leidde tot een soortenrijke broedvogelbevolking die hoort bij vroege successiestadia. Sinds de essentaksterfte heeft het onderzoeksgebied die functie grotendeels verloren en wordt er ingezet op het behoud van vochtig alluviale loofbos met de es als dragende boomsoort. Deze verandering in het beheer leidde tot een veranderende broedvogelbevolking, hoewel er nog geen eenduidige patronen zichtbaar zijn. Enerzijds wordt het bos ouder, anderzijds heeft er afgelopen decennium op diverse percelen kap plaatsgevonden. Daarbij namen een aantal soorten die ouder bos prefereren toe, maar er zijn ook soorten van ouder bos die een lichte afname lieten zien, mogelijk als gevolg van de kap. Ook bij soorten die meer gelinkt worden aan struweelrijke biotopen of jonge opslag is er geen eenduidig beeld, van afname (Grasmus) tot toename (Spotvogel). Toekomstig beheer zal in aanzienlijke mate bepalen of het gebied een broedvogelbevolking van ouder bos zal herbergen of dat er ruimte blijft voor soorten die afhankelijk zijn van (periodieke) verjonging. Veranderingen die op bredere schaal plaatsvinden dan alleen het onderzoeksgebied zijn onder andere het verdwijnen van de Matkop en het verschijnen van Appelvink en Cetti's Zanger. Bij een aantal soorten, zoals Houtduif, Zanglijster en Heggenmus bestaat de indruk dat de gevonden verschillen ten opzichte van het teljaar 2013 eerder zijn veroorzaakt door waarnemersverschillen dan door werkelijke afnames van die omvang.

Door de sterke ondergroei en de natte bodem konden sommige percelen niet of nauwelijks ingestoken worden. Daar is vanaf de randen geïnventariseerd of hooguit beperkt ingestoken, maar ontoegankelijke plekken lagen altijd ruim binnen de 150m afstand. Mede door de goede weersomstandigheden tijdens de inventarisaties in 2025 was de detectieafstand veelal optimaal. Het valt niet uit te sluiten dat enkele territoria van algemenere soorten zijn gemist, maar aangenomen mag worden dat dit hooguit zeer minimaal was. Zolang er over de teljaren heen op dezelfde wijze wordt geïnventariseerd zal dit geen probleem zijn voor de vergelijkbaarheid van de data.

Vrijwel ondoordringbare ondergroei van hoofdzakelijk braam (18 juni 2025)

6 Literatuur

van den Bergh L.M.J. & van Groen F.M. 2013. Broedvogels van Overlangbroek, De Raaphof en Dwarsdijkerbosjes – inventarisatie 2013. G&G-rapport 2013-32. Van der Goes en Groot ecologisch onderzoeks- en adviesbureau, Kwintsheul en Alkmaar.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Kleunen A. 2019. Broedvogels van Overlangbroek, de Wulperhorst, de Raaphof en de Dwarsdijkerbosjes in 2019. Sovon-rapport 2019/50. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Manen W. 2024. Handreiking gebiedskarteringen broedvogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Provincie Utrecht. 2017. Natura 2000 gebiedsanalyse voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS), Kolland/Overlangbroek (081).

Venema D.J. 2010. Broedvogel inventarisatie beschermd natuurmonument De Raaphof. Rapport BügelHajema Adviseurs bv, Assen.

Vergeer J.W., Boele A., van Bruggen J. & van Turnhout C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlage 1 Soortkaarten inventarisatie 2025

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl).

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.